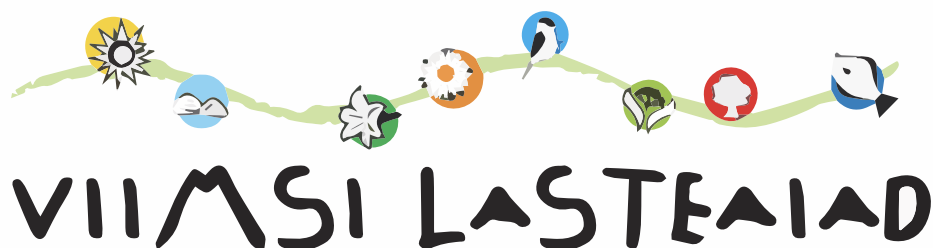

MUUKKEELSETE LASTE TOETAMINE LASTEAIAS

KOOSTAS KERLI NOORMÄND-SINIMERI,
MLA VIIMSI LASTEAIAD SOTSIAALPEDAGOOG

MUUKHEELSUS VS KAKSKEELSUS

Muukeelsus

Muukeelseks lapseks haridussüsteemis loetakse last, kelle emakeel on erinev õppekeelest.

Muukeelsed lapsed erinevad lasteaeda tülles üksteisest nagu riigikeelt emakeelena kõnelevad lapsed kõne (emakeeles) ja kognitiivse ning sotsiaalse arengutaseme poolest. Lisaks on neil lastel veel selgelt erinev eelnev kokkupuude ja kogemus eesti keelega ning sellest tulenevalt eri tasemel eesti keele oskus.

Kakskeelsus

Kakskeelne inimene kasutab kahte keelt. Kakskeelse isiku jaoks ei ole kumbki keeltest võõrkeel. Kakskeelsus võib olla individuaalne (kummalgi vanemal on lapsega suhtlemiseks oma keel) või ühiskondlik kakskeelsus (kui riigis on ametlikult kasutusel mitu keelt). Samuti võib keel olla aktiivne (mõlemad keeled on aktiivselt kasutusel) või passiivne (üks keel on aktiivsem), varajane (alates sünnihetkest) või hiline (olude sunnil) (Baker, 2005).

MUUKHEELNE LAPS LASTEAIAS

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava § 8 määratleb erivajadustega lapse ja tema arendamise üldpõhimõtted lasteaedades: (1)

Erivajadustega laps käesoleva määruse tähenduses on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Seega võib muukeelset last erivajadusega lapseks pidada, kuid tihti tunnevad õpetajad, et riiklikul tasandil puuduvad selged juhtnöörid, kuidas muukeelset last lasteaia kontekstis toetada.

KUIDAS TOETADA MUUKEELSET LAST OMA RÜHMAS

Lihtne keelekasutus

Keeleõppe algetapil tuleks kasutada igapäevategevustega seotud lihtsat sõnavara: *anna, söö, joo, kuula, vaata, pese, istu, maga, tule siia* jne; ja lihtsad 2-3-sõnalised fraasid: *anna pall, joo piima, söö putru, pese käsi, pane raamat lauale; võta riiulilt auto* jne;

Edaspidi lihtlauseid, mis on hästi näitlikustatud, miimika, intonatsiooni ja žestidega rikastatud ja milles kordub vajalik õpetatav sõnavara. Näiteks:

See on karu. Karu on suur. Karu on karvane. Karu elab metsas. Karu sööb mett. Vaata, siin on mesi. Proovi! Kas sulle maitseb mesi? Mesi meeldib ka karule.;

Seejärel koos lapse kõne arenguga laieneb ka lapsega kasutatav sõnavara ning lausemallide hulk.

Emotsioonid

Miimika ja kehakeel rõõmu, heameele, üllatuse, aga ka mure, väsimuse või pahanduse korral toetavad juhtunust arusaamist. Laps hakkab emotsioonide toel põhjus-tagajärgsuhetest aru saama, teiste inimeste emotsioone ja tundeid mõistma ning seejärel neid ka ise adekvaatselt väljendama.

Kordamine

Kordamine on meeldejätmise võti. Õpetaja peaks õpetatavaid sõnu kasutama järjest palju kordi, soovitatavalt eri käänetes, pööretes, sõnaühendites ja lausetes. Soovitav on igas lausekonstruktsioonis õpetatavat sõna rõhutada, et laps olulist informatsiooni paremini tähele paneks.

KUIDAS TOETADA MUUKEELSET LAST OMA RÜHMAS

Näitlikustamine

Pildimaterjal (rääkivad seinad) ja esemed lihtsustavad arusaamist ja näitlikustavad õpitavat, nii on lapsel lihtsam keelt kui ka õpitavat teemat omandada ning tal on võimalik seintele “toetuda”.

Ära tõlgi!

Kui tõlgid lapsele kõik tema emakeelde, saab laps kiiresti aru, et tal ei ole vajadust eesti keelt õppida, kuna ta saab kõik oma asjad aetud oma emakeeles.

PS! Kas tõlgid ka saksa, araabia või jaapani keelt?

Üks inimene, üks keel

Kuna teise keele keskkonnaga harjumine võib võtta aega ja sel ajal peab laps end siiski turvaliselt tundma, võite majas kokku leppida inimese, kellele laps oma emakeeles vajadusel küsimusi esitada saab. Ja kes vastab talle lapse emakeeles.

NIPID

- Ole aktiivne kuulaja ja näita üles siirast huvi selle vastu, mida laps ütleb, isegi kui sellest on raske aru saada.
 - Säilita silmside, kasuta toetavaid žeste, nooguta julgustavalt.
 - Räägi selgelt ja ilmekalt.
- Kasuta lühikesi kolme-neljasõnalisi lauseid, ole mänguline, varieeri näoilmet.
 - Kasuta põhisõnavara, sõnu, mida laps eriti hästi tunneb.
 - Jälgi lapse juhitud vestlust, lisades kirjeldavat sõnavara ja detaile; kirjelda tegusid, too välja seoseid.
- Tee vestluse käigus pause. Anna lapsele aega nii vastuse väljamõtlemiseks kui ka kõnelemiseks.
- Räägi sellest, mis on siin ja praegu (keeleõppe algusfaasis). Minevikule viitamine ja tuleviku kohta oletuste tegemine tuleb hiljem.
 - Lühenda vajaduse korral lauseid, kuid nii, et öeldava sisu ei muutuks.
 - Piira oma rääkimist, eriti küsimuste hulka.
 - Ole küsimusi esitades loomulik, pigem kommenteeri. Palju järjestikuseid küsimusi ei ole vestlus.
 - Kirjelda lapse tegevust (Ma näen, sa oled kõrge torni ehitanud).
- Ole eeskujuks õige kõnega, lapse kõnelised eksimused peegelda talle õigesti tagasi (Laps: Õues sadab vihma. Õpetaja: Jah, õues sajab vihma).
- Ole tähelepanelik suhtlemist takistavate tegurite suhtes. Vähenda taustamüra.

SOOVITUSED LAPSEVANEMATELE

- paku lapsele rohkem võimalusi eestikeelses keskkonnas viibimiseks, näiteks huviringid
- tunne huvi lapse keele arengu kohta, uuri õpetajalt ja lapselt endalt
- lugege koos eestikeelseid raamatuid ja vaadake multfilme
- vaadake eestikeelseid laulukesi tähtede ja numbrite õppimise kohta Youtube-st.
- mängige koos kasutades eestikeelset sõnavara, näiteks memoriin, ristsõnad jne

VEEL TUGE JA NÕU LAPSEVANEMATELE

Harno Rajaleidja keskused

Pakub õppenõustamist õpetajatele, vanematele ja teistele lapsi ümbritsevatele täiskasvanutele, et toetada nende toimetulekut lapsele ea- ja võimetekohase arendus- ning õppetegevuse tagamisel.

Integratsiooni Sihtasutus

Pakub lapsevanematele teabe jagamiseks ja kohanemisprotsessi toetamiseks nõustamisteenust Tallinnas (Eesti keele maja, Rävala 5) ja Narvas (Eesti keele maja, Linda 2). Nõustamine aitab lapsevanemal tekkinud küsimusi liigitada ja sobiva infoallika või asutuse poole suunata eesti, vene ja inglise keeles. Nõu saab küsida ka tasuta telefonil 800 9999 või saates e-kirja aadressil info@integratsiooniinfo.ee. Integratsiooni Sihtasutus nõustab ka nõustab ka tagasipöördujaid, kellel on tekkinud huvi ja soov Eestisse naasta, samuti neid, kes on juba alustanud uut elu Eestis.

Siseministeeriumi kohanemisprogramm

Alla viie aasta Eestis elanud välismaalaste kohanemist toetab Siseministeeriumi kohanemisprogramm. Lastel on võimalik osaleda kohanemisprogrammi laste ja noorte moodulis.

Haridus- ja Teadusministeerium

Koduleht annab üldist informatsiooni hariduskorralduse kohta Eestis.